

Hoofdredacteur ESB

a.jolink@sdu.nl

GTST

Het is altijd wat met die arbeidsmarkt. Het CBS meldt dat het aantal openstaande vacatures in 2007 nog nooit zo groot is geweest. Tegelijkertijd laat het CBS weten dat de emigratie nog steeds hoog is en ruim boven het gemiddelde van een aantal jaar geleden. Het zal toch niet zo zijn dat deze twee trends samenhangen, of is er wat anders aan de hand op de arbeidsmarkt?

Onlangs hield Tito Boeri van de Bocconi Universiteit de eerste Willem F. Duisenberg-lezing in Amsterdam en kwam met een optimistisch verhaal over de daling van de massawerkloosheid in Europa. Dit lijkt zowaar goed nieuws. Maar, zoals het een goed vertegenwoordiger van de *dismal science* betaamt, komt elk goed economisch bericht vergezeld van een kwade reuk, en zo ook hier: het blijkt dat naast een toename van de werkgelegenheid in Europa de productiviteitsgroei in de afgelopen jaren het laat afweten. Volgens Boeri ligt dit aan het feit dat we in Europa, halverwege allerlei arbeidsmarkthervormingen, klem zitten tussen de oude en nieuwe instituties. Dat wringt. Zo zijn de oude verworvenheden van de vaste arbeidscontracten en de nieuwe verworvenheden van de flexibele arbeidscontracten niet symmetrisch in goede en slechte tijden. Een mix van vaste en flexibele arbeidscontracten zal in goede tijden leiden tot een sterkere stijging van werkgelegenheid dan weleer, maar in slechte tijden is de aanpassing beperkt door de rigiditeit. Per saldo zal hierdoor bij de bedrijven de gemiddelde werkgelegenheid stijgen en de productiviteit, per definitie, dalen. De oplossing voor veel economen ligt in het flexibiliseren van arbeidscontracten zodat in slechte tijden de bedrijven zich kunnen ontdoen van overtollige productie-factoren. Het alternatief is om terug te vallen op de oude instituties, zoals minimumlonen of cao's, maar die kunnen in de ogen van Boeri geen goed doen. Vandaar dat we ons hier in Nederland vergapen aan het Deense *flexicurity-model*, of enig ander arbeids-

marktmodel dat het elders goed doet, ter vervanging van het versleten poldermodel.

Het probleem bij verhalen over Europa is alleen dat het verhalen over Europa zijn, en de *couleur locale* van de afzonderlijke landen wat wegvalt. De Europese leus, eenheid in verscheidenheid, trekt een spoor door de aggregatie van Europese statistieken en doet afzonderlijke, nationale verschillen verbleken. Daar waar bekend is dat productiviteit verschilt per bedrijf, per industrie, per regio of per periode, zal het in de Europese smeltkroes opgaan in de eenheid. Oplossingen die vallen in de categorie *one size fits all* zijn weliswaar makkelijk in het gebruik maar niet noodzakelijk van toepassing voor specifieke doeleinden, zoals de Nederlandse arbeidsmarkt. Het constateren van een lagere productiviteitsgroei is ook niet noodzakelijk gebonden aan een bepaalde beleidsmaatregel. Zelfs bij een lagere productiviteitsgroei zou men zich kunnen afvragen of alleen de vaste arbeidsrelaties versus flexibele arbeidsrelaties de totale verklaring kunnen torsen. Als de productiviteit wordt gemeten als de productie per arbeidsuur, dan kan de productiviteit niet alleen dalen doordat er meer arbeidsinzet is bij gelijkblijvende productie, zoals verondersteld door Boeri, maar ook doordat er bij meer arbeidsinzet minder productie mogelijk is. Dat de productie ondanks een hogere arbeidsinzet is gedaald, lijkt niet alleen aan het introduceren van flexibiliteit van de arbeidsrelaties te liggen. Andere, voorzichtige en speculatieve, suggesties zijn: achterblijvende innovaties en ondernemerschap; sterke afhankelijkheid van teruglopende wereldhandel; snelle veranderingen in de samenstelling van de arbeidsmarkt.

Om het laatste punt te illustreren: bij de samenstelling van de arbeidsmarkt is het vanzelfsprekend te veronderstellen dat die samenstelling is veranderd. In de afgelopen tien jaar is in Nederland de verhouding deeltijd/voltyd gestegen van 0,46 naar 0,54, hebben gemiddeld honderdduizend mensen per jaar ervoor gekozen te emigreren, dus cumulatief over de laatste tien jaar zo'n tien procent van de werkzame personen, en is de netto arbeidsparticipatie van vrouwen gestaag gestegen in de afgelopen jaren. De voorkeur voor flexibilisering van de arbeidsmarkt wordt in bepaalde kringen van economen breed gedragen, en ontslagrecht is allang geen issue meer. Dat flexibilisering een keuze is uit andere mogelijkheden om de productiviteit te doen groeien wordt hierbij zelden gemeld en de mate van effectiviteit voor het verhogen van productiviteit staat niet ter discussie. Slechts de keuze van een goed rolmodel, Zweeds of Deens, vergt nog enige overtuiging. Het is altijd wat met die arbeidsmarkt in Nederland. Maar als het u niet bevalt kunt u altijd nog naar de emigratiebeurs, die nu wordt gehouden.